

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VIII. Damnati dogmatis de peccato philosophico, origo, progressus,
denuntiatio, damnatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

58 Sed frustra opponit. Quia ad hoc ut peccatum sit voluntarium, sicut non debet esse volitum formaliter & actu, sed sufficit quod virtualiter & interpretativè: sic non debet esse cognitum formaliter & actu, sed sufficit quod cognitum sit virtualiter & interpretativè. Ad quod necessarium non est dubium, suspicio, vel scrupulus actualis de malitia, vel obligatione inquirendi de illa; sed sufficit quod homo possit & debeat illam cognoscere, culpaque ipsius sit quod hic & nunc non cognoscat, seu non advertat, ut constat ex dictis cap. 4. Nec tunc ignorantia est invincibilis & involuntaria; sed vincibilis, culpabilis & voluntaria. Nec impotentia vel necessitas inde consequens, est antecedens voluntatem, sed eam consequens: non proinde involuntaria & inculpabilis, sed culpabilis & voluntaria. Tametsi verò necessitas & impotentia antecedens voluntatem, inculpabilisque & involuntaria, excuset à peccato; non tamen necessitas & impotentia consequens, in quam suam voluntate & culpam peccator incidit, spiritualia negligendo, eaque bona sponte diligendo, quorum dilectionem sequi nata est privatio cognitionis spiritualium. Ad quæ si reflexisset Oppositor ille, à Philosophistarum torrente non fuisset abreptus in abyssum dogmatis de peccato philosophico.

CAPUT VII.

Argumentum decimum-septimum, petitum ex hoc quod ex opinione illa prodierit dogma damnatum de peccato philosophico.

59 Dogma illud anno 1669. in suo tract. de conscient. prob. tradidit Terillus n. 77. referendus. Anno verò 1686. mensis Junii, Præside R. P. Francisco Musniero, in Aula majore Collegii Divionensis, Societ. Jesu, propugnatae sunt Theses Theologicae de peccatis, quarum prima fuit ista: *Peccatum philosophicum, seu morale, est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum verò, & mortale, est transgressio libera legis divinae. Philosophicum, quantumvis grave, in eo qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum; sed non est offensiva Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque aeternam penam dignum.* Dogma istud, ut jacet, ab Alexandro VIII. ut infra damnatum, prodidit ex opinione ad formale peccatum requirente cognitionem, seu advertentiam & noritiam actualem malitiæ, constat ex eo quod vel ipse Musnierus ex ea illud deduxerit in Dictatis suis de suo illo dogmate: *Sicut actus humanus nunquam est malus, sublatâ (actuali) cognitione malitiæ; sic nunquam est offensiva Dei, si (actu) non agnoscat esse offensiva Dei.* Sed peccatum, quantumvis grave, in eo qui vel Deum ignorat, vel de Deo actu non cogitat, actu non agnosciatur esse offensiva Dei. Ergo non est of-

fensa Dei; nec proinde peccatum mortale, dissolvens amicitiam Dei, neque aeternam penam dignum. Neque enim dissolvit amicitiam Dei, neque aeternam penam dignum est, nisi sit offensiva Dei. Suppositâ veritate majoris quoad priorem partem, quod utique actus humanus numquam sit formaliter malus, sublatâ actuali cognitione malitiæ (quæ est ipsissima opinio contra quam disputamus) totus iste discursus suam sponte fluit; nec ullum in ipso vitium ostendi potest. Igitur positio illa Musnieri, de peccato philosophico, ex dicta opinione, per legitimam argumentationem ab ipso deducta fuit; de peccato, inquam, philosophico tanquam reverè possibili, imò & in nonnullis de facto contingente, uti demonstrabunt exempla cap. 11. præferenda.

Et propterea sectatoribus istius opinionis 60 jure dicimus, cum Augustino l. 2. de adulter. conjug. c. 4. si hoc vos non sentitis, quod illâ positione Musnieri docet, equidem positio illa sequitur ad illa quæ sentitis. *Mutate ergo antecedentia, si vultis cavere sequentia.* Proinde vel illam vestram corrigite opinionem, quod actus humanus numquam sit formaliter malus, sublatâ actuali cognitione malitiæ; vel consequenter dicite (cum Musniero) actum humanum numquam esse formaliter offensivum Dei, sublatâ actuali cognitione offensivæ Dei. Hoc autem dicere non potestis: utpote jam ab Ecclesia damnatum. Et ideo conformiter ad Ecclesiæ decisionem, sic ab omnibus jam philosophandum est: ad hoc ut actus humanus sit formaliter offensiva Dei, necesse non est quod actu cognoscatur vel advertatur offensiva Dei. Ergo ut sit formaliter malus, necesse non est quod actu cognoscatur vel advertatur esse malus.

CAPUT VIII.

Damnati dogmatis de peccato philosophico, origo, progressus, denuntiatio, damnatio.

EX dictis capite præcedenti facile quisque 61 perspiciat, damnati illius dogmatis, seu philosophismi (sic enim vocari jam cœpit) primum parentem non fuisse Divionensem illum Theistam (maximè cum in ea tradenda plures ex eadem Societate ipsi præiverint (ut infra videbitur) sed primos parentes ipsius jure censerit tam illos qui principia, ex quibus derivatur, primi tradiderunt, scilicet Molinam, Valentiam, Vasquez, Suarez, Meratium, &c. quam illos qui philosophismum (ante Musnierum) in terminis primi tenuerunt.

Et primum quidem principium ipsius Mo- 62 lina tradidit, dum r. p. q. 2. a. t. docuit, & primus (quod sciam) docuit, *tam rudes & incultos posse aliquos homines esse* (immo & populos, uti apertè significat in contextu) *ut maxima cum probabilitate affirmare possimus, in eis ignorantiam invincibilem Dei posse reperiri. Quod primo, & secundo, cum de igno-*
rantia

rancia ageremus, observavimus. Porro ea ignorantia excusabuntur à peccato infidelitatis, & quòd Deum non colant, nec ei honorem debitum exhibeant. Ac per consequens etiam quòd legibus ipsius non obediant. Istud enim consequens ex illo antecedente legitime inferitur.

63 Idem principium, post Molinam, docuerunt Trigofus 1. p. q. 2. Arriaga 1. p. disp. 2. sect. 3. Isquierdo disp. 1. n. 165. & 172. Joannes Pontius disp. 2. q. 3. aientes invincibilem Dei ignorantiam, longo etiam tempore posse contingere. Et non solum ignorantiam privatam, id est privationem cognitionis Dei; sed & positivam, id est positivam existimationem, quòd non sit Deus, si non per principia intrinseca, saltem per extrinseca, pravam scilicet Athei Doctoris instructionem, de facto admittunt Pontius loco citato conclus. 2. Quiros disp. 14. n. 58.

64 Ex isto verò principio confectarium esse Philosophismum, inde probatur, quòd Deum taliter ignorans, multa etiam horrenda possit committere, contra conscientiam remurmurantem. Quae, utpote commissa ab eo qui non solum de Deo actu non cogitat, sed & Deum omnino ignorat, non sunt formalis offensa Dei, seu personae dignitatis infinitae, cognita quae talis. Et ideo non esse peccata theologica mortalia concedit Arriaga, loco citato, in responsione ad objectionem ultimam. Cum enim sic sibi objecisset: Ergo talis homo, ignorans Deum, non peccabit mortaliter, etiamsi alium occidat, & putet se male facere. Nam peccatum mortale definitur communiter: dictum, factum, vel concupitum contra legem aeternam Dei. Ille autem legem aeternam ignorat. Ergo non peccat contra illam, licet noscat se contra rationem agere. Respondet hoc modo: De hoc egi in materia de actibus humanis, dixique talem non promeriturum per illud factum poenam aeternam; sed temporalem gravem, ad modum quo à Republica sufficienter punitur furum, quatenus est contra illam, vel virgis, vel suspendio. Nam ratio promerendi poenam aeternam solum desumitur ex eo quòd aliquis homo, saltem in confuso, noscat se offendere Deum summum; quòd in ignorante non reperitur: Nec inconueniens est, in tali concedere, eam actionem non esse poenam aeternam dignam, ex ignorantia illa invincibili.

65 Placuit ratio ista Patri Estrix, & ideo in Thesi defensa 23. Julii 1668. Peccatum (inquit) committi potest ab eo qui Deum ignorat invincibiliter, & sic non est formalis offensa Dei, nec meretur poenam aeternam. Quia, ut P. de Jonghe ait in Thesi anni 1671. mortale theologicum... non alià causà illam meretur, quàm quòd sit malitia infinita. Malitiam verò infinitam ex eo habet, quòd sit gravis formalis offensio personae dignitatis infinitae, cognita quae talis. Eandem omnino rationem asserit Thesis in Collegio Antuerpiensi defensa in Julio 1675. Sicut & Thesis P. de Bruyn 21. Julii 1687. Et altera anni 1688.

Tom. I.

Ob istam ergo rationem non nisi peccatum philosophicum committi ab eo qui Deum invincibiliter ignorat, docent (cum Arriaga) P. Estrix, P. Antonius à Burgundia, P. Ignatius de Jonghe, P. de Vos, P. de Reux, P. de Bruyn, in Thesis quas exhibet secunda denuntiatio novae haeeresos de peccato philosophico art. 1. Docent etiam cum ipsis Jacobus Platelius in Synopsi Cursus Theologici p. 2. c. 3. §. 3. n. 189. ubi sic: Peccatum, quantumvis rationi graviter repugnans, commissum ab invincibiliter ignorante, aut non advertente Deum esse, aut peccatis offendi, non est mortale. Cum enim nullum, etiam virtuale, & implicitum Dei contemptum includat, stare potest cum charitate perfecta, & amicitia divina. Unde tale peccatum esset quidem grave gravitate philosophica... non tamen theologica, consistente in repugnantia cum lege & bonitate divina. Sicut & Terillus de Consc. probab. q. 11. his verbis: Ex optimorum Theologorum doctrina nullum peccatum theologicum, quo scilicet ab quo modo separatur à fine ultimo, & meremur poenas illas horrendas damni & sensus, committi posse cum invincibili Dei ignorantia, imò nec absque actuali cognitione, per quam infinita Dei bonitas & majestas aut explicitè, aut certè sub terminis cum clariore ejus conceptu convertibilibus, implicitè nobis innotescat. Et infra n. 9. Licet convenientia & disconvenientia actionis cum natura rationali, quae rationalis est, saepe innotescat antequam quidquam sciamus de divina voluntate... nihilominus haec convenientia aut disconvenientia... est solum regula... refundens in actionem honestatem aut turpitudinem philosophicam... non theologicam.

Istis omnibus Author libelli, cui titulus: 67 *Les veritables sentimens des Jesuites touchant le peché philosophique*, adjungit formales pro eodem dogmate textus Martinoni disput. 15. de peccatis sect. 11 Cardinalis de Lugo de Incarnat. disp. 5. sect. 5. & 6. Aldrete diff. 7. de Incarn. sect. 2. de Bugis l. 3. de Incarnat. c. 5. n. 5. de Rhodes to. 1. disp. 1. de peccat. q. 1. sect. 1. §. 2. Comptoni Curs. Theolog. to. 1. disp. 89. sect. 4. & disp. 104. sect. 4. Quos inter Martinonus & Rhodius (cum Salas) peccatum philosophicum admittunt ut possibile, de factoque in multis contingens, sicut & Arriaga & Card. de Lugo.

68 Quibus omnibus in quinta peccati philosophici denuntiatione adduntur P. Bechefer, P. Beguin, P. Andry, P. de S. Ligier, P. Beon, & addi poterant etiam P. Surre & P. Regis, qui in diversis respectivè Collegiis, Remensi, Lugdunensi, Massiliensi, Cameracensi, & Dolenfi, idem dogma in terminis tradiderunt, non ut casum metaphysicum, & moraliter impossibilem, sed ut casum practicè contingentem. Perspicua sunt verba P. Beon. S. Theol. Professoris in Collegio Massiliensi, ubi anno 1689. sic dictavit. Dico 1°. in omni peccato, etiam materiali, reperitur offensa Dei, quae in eo est quòd fiat actio displicens Deo, quae offensa si ad-

VVVV

vertitur, evadit formalis. Hic jam queritur, numquam aliquando offensa non fiat formalis, seu utrum deus de facto aliquando peccatum philosophicum, hoc est actus pravus, & de se displicens Deo, ita tamen ut displicentia ignoretur, sive quia ignoratur Deus, sive quia ignoratur quod peccatum ei displiceat, sive demum quod non attendatur & ipsa displicentia?

Ego dico posse contingere ex triplici illo capite, ut non evadat offensa formalis, fiatque tantum peccatum philosophicum, non pertingens ad malitiam theologicam. 2.º inter Christianos adulos respici non dari philosophicum tantum; non esse tamen cur negetur dari in aliquibus hominibus, puta pueris, rudibus, sylvicolis, barbaris, &c.

Perspicua etiam sunt verba P. Regis in Collegio Dolensi 1671. aientis: datur peccatum philosophicum. Sicut & P. Surre anno 1687. in Collegio Cameracensi: peccatum philosophicum est possibile... verisimile est dari de facto peccata philosophica.

69 Secundum damnati dogmatis principium tradidit Valentia disp. 6. p. 1. dum ex eo quod (secundum ipsum) Deus & varia legis naturæ principia invincibiliter fortè possint ignorari, concludit: idololatram posse, ad aliquod saltem tempus, per ignorantiam invincibilem in aliquo homine rudiori excusari. Si idololatria possit: & alia utique contra naturæ legem horrenda, eo in statu, excusari poterunt. Quod expressit Mæratius tr. de peccatis disp. 9. sect. 7. cum dixit, quod principia aliqua universalis legis naturæ, ut sunt hæc, non esse furandum, occidendum, adulterandum, Deum esse colendum, parentes honorandos, & similia, etsi non possint ignorari invincibiliter toto humana vite tempore, possunt tamen aliquo brevi, imò etiam satis longo. Ignorantiam verò invincibilem legis divinæ à peccato theologico excusare, non dubitat Mæratius. Et si excusare possit à peccato theologico, simul & philosophico, (secundum ipsum, & Valentiam) à fortiori à theologico solo. Quo casu dabitur peccatum philosophicum.

70 Tertium ejusdem dogmatis principium tradidit Vasquez 1. 2. disp. 197. c. 3. cum docuit, atque ex dictis n. 10 primus, vel ex primis docuit, nullum esse mortale peccatum, in voluntatis consensu, nisi cogitatio aliqua præcesserit, & consideratio expressa (quam vocant actualem) malitia mortalis, vel periculi, vel saltem expressa aliqua dubitatio, seu scrupulus. Si nihil illorum præcesserit, inconsideratio censetur omnino naturalis, & consensus, quantumvis longo tempore duret, non est peccatum mortale. Et disp. 123. c. 2. Ad peccandum formaliter necessaria est actualis reflexio, seu advertentia & cogitatio, vel saltem actuale dubium, vel scrupulus de malitia actionis. Ex isto namque principio (quod secuti sunt Suarez, Sanchez, Lessius, Amicus, Tannerus, Baunius, Arriaga, Oviedo, Card. de Lugo, Palao, Salas, Granadus, Hurtadus, Escobar, Comptonus,

Terillus, &c.) Musnierus dogma suum damnatum intulit, hoc modo: Sicut actus humanus numquam est malus, sublata cognitione malitia; sic numquam est offensa Dei, si non agnoscatur esse offensa Dei.

Quartum ejusdem principium, est communis sententia Molinistarum, quæ dicit, quod defectus, etiam culpabilis, gratiæ sufficientis, in eo qui suâ sibi culpâ causa est subtractionis ipsius, excuset à peccatis, eo in statu commissis. Cum enim gratia sufficiens Molinistica consistat in pia cogitatione, quâ mens cælitus illustratur, piæque affectione, quâ voluntas excitatur ad prosecutionem boni, fugamvè mali; qui nullam de Deo, vel peccatis, cogitationem habet, & nullo modo apprehendit, amoris Dei, vel contritionis actus sibi ex præcepto exercendos, nullam hic habet gratiam actualem, inquit Annatus in Arnaldum scribens. Quo ex principio ipsemet concludit, horum actuum omissione nullum ab ipso peccatum admitti, nec, si damnetur, propterea damnari posse. Quod idem de culpabili commissione dici potest. Enimverò quam habet gratiam actualem, ad fugiendum malum, qui nullam habet mali fugiendi cogitationem?

Porò si defectus gratiæ actualis, non solum inculpabilis, sed & culpabilis à peccato excuset, non sola ignorantia, seu incogitantia & inadvertentia inculpabilis, sed & culpabilis, si hic & nunc invincibilis sit, hic & nunc à formali peccato theologico excusabit. Quod expressè admittit Sanchez l. 1. Summæ c. 16. n. 30. his verbis: Stat ut causa ignorantia fuerit aliquod peccatum, & tamen in se ignorantia sit invincibilis (excusans proinde à peccato) ... hinc quamvis causa culpabilis sit, ignorantia erit inculpabilis; adeoque & illud quod ex tali ignorantia sit.

Quod ad inadvertentiam transferens Filius to. 2. tr. 25. c. 10. n. 316. ad q. sine perjurium cum inadvertentia naturalis peccatum mortale, ob consuetudinem pejerandi? Respondet: Probabilis est, non esse peccatum mortale speciale, etsi operans sit cum habituali effectu ad peccatum... Nec refert quod inadvertentia oriatur ex prava consuetudine, aut passione. Quia tam passio, quam consuetudo tollit actualem usum rationis, qui necessarius est ad peccandum mortaliter.

Simili modo philosophantur Suarez de re- lig. 1. 3. de juram. c. 7. Layman Th. Mor. l. 1. tr. 2. c. 3. n. 6. Escobar tr. 2. exam. 3. c. 6. n. 28. Tamburinus l. 1. in Decalog. c. 1. p. 3. n. 35. (aiens, committentem peccatum mortale, ex culpabili ignorantia, quâ credit solum esse veniale, solum venialiter peccare) Terillus in reg. mor. q. 63. n. 5. ubi sic: Si ignorantia, olim vincibilis & voluntaria, evadat postea invincibilis, quia jam non est à quo ignorans instrui possit, &c. (ly & cætera idè addit, quia, ex mente ipsius, idem contingit, dum jam excidit, quæ antea menti occurrerat cogitatio, seu advertentia obligationis ad igno-

rantiam depellendam) tunc dicendum est, opus ex tali ignorantia factum esse malum & imputabile, sed non habere peculiarem malitiam moralem, aut imputabilitatem superadditam malitiae actus voluntaris, in quo directè vel indirectè fuit volitum, & per quem ignorantia inducta est. Tunc enim (ut ait q. 65. n. 15.) opus non est malum & imputabile in se, & ratione sui, sed solum in causa, in qua ignorantia fuit volita, vel directè, affectando ignorantiam; vel indirectè, negligendo scientiæ adeptionem.

75 Dixi, ex mente Terilli, ignorantiam, antea vincibilem, postea evadere invincibilem, non solum dum jam non est à quo ignorans instrui possit; verum etiam dum jam excidit, quæ antea menti occurrerat cogitatio, seu advertentia obligationis ad ignorantiam depellendam. Tum quia ad id significandum addidit voculam, &c. Tum quia dum excidit cogitatio, seu advertentia obligationis ad ignorantiam depellendam, secundum Terillum excidit ista obligatio. Cum nullus, secundum ipsum, teneatur lege, de qua plenissimam hinc & nunc habet ignorantiam, vel inadvertentiam, sive ad quam se teneri hinc & nunc nullo modo advertit. Neque lex, seu obligatio hinc & nunc contemni vel negligi censetur ab eo, qui hinc & nunc nullam de ea cogitationem habet, nec advertentiam. Per solum verò contemptum vel neglectum obligationis ignorantiam depellendi, ignorantia evadit culpabilis, uti frequenter repetit q. 62. & 65. Ubi n. 13. sic habet: *Ignorantiam non aliter voluntariam esse admittimus, ideoque etiam imputabilem, quam si antecedenter aliqua de illius violatione obligatio menti occurrerit, per cuius obligationis contempnum, vel neglectum, ignorantia culpabiliter incurritur.* Si per solum istius obligationis contempnum, vel neglectum, ignorantia culpabiliter incurritur, per eum solum culpabiliter etiam continuatur. Quæstione verò 62. n. 17. *ignorantiam malitiæ pollutionis dicit invincibilem, si nullus unquam scrupulus animi pulsaverit de malitia ipsius. Quia, quamvis forte potuit, non tamen debuit vinci. Cum persona illa obligata nunquam fuerit ad illam ignorantiam removendam: eo quod plenissimam habuerit ignorantiam de omni lege ad talem ignorantiam depellendam obligante. Ecce plenissimam, atque ideo invincibilem censet ignorantiam malitiæ pollutionis, etiam dum vinci potuit, si nullus omnino occurrerit scrupulus, vel suspicio de lege ad eam vincendam obligante.* Quod verum censet, etiam dum ignorantia illa per peccatum inducta fuit. Tertia quippe assertio ipsius q. 65. n. 13. sic habet: *Ignorantia à peccato inducta non est voluntaria, ne quidem indirectè, nisi aliqua cogitatio de ignorantia incurrenda præcesserit, sicut & de obligatione vitandi illam, prout antè dixit. Et n. 47. de malis ab illa ignorantia absque actuali malitiæ advertentia provenientibus dicit, quod non solum non sunt ratione sui mala & imputa-*

Tom. I.

bilia; sed nec ratione illius ignorantia: quia nec ignorantia illa, nec mala ab illa provenientia, ullatenus fuerunt voluntaria. Et q. 67. n. 14. loquens de beneficiato, qui ludo, aut amoribus impudicis ita implicatur, ut horarum recitationem omitat, ex oblivione proveniente ex nimia ista implicatione, dicit quod si eo in statu nullo modo reflectat ad obligationem recitandi horas, nec de illa cogitet, eam incogitantiam hic & nunc naturalem esse, ac necessariam... ideoque verè esse invincibilem ac inimpabilem.

Si inadvertentia & incogitantia proveniens 76 ex nimia implicatione in amoribus impudicis, equidem naturalis, necessaria, invincibilis & inimpabilis hinc & nunc censetur; idem perspicue dicendum de quacumque inadvertentia & incogitantia proveniente ex quocumque peccato personali hominis, v. g. passionibus immoderatis, concupiscentiis, pravis consuetudinibus, vel corruptis habitibus, per quos vel quas ratio impeditur applicare universalis principia quæ noscitur, ad particulare operabile. Quæ doctrina si vera sit, nec ipsa Dei divinæque legis incogitantia vel ignorantia iis culpabilis erit, quibus similiter inducta est per pravam consuetudinem, effrænes concupiscentias, passiones & habitus corruptos, impediens actualem reflexionem, seu advertentiam ad ea rationis naturalis lumina, ad quæ si reflecterent & attenderent, de Deo divinaque lege hinc & nunc cogitarent. Nec mala ex illa incogitantia vel ignorantia commissa, erunt Theologicè mala & imputabilia, pœnæque æternæ digna, nec ratione sui, nec ratione talis incogitantia vel ignorantia. Infinita proinde horrendaque crimina Atheorum, Epicureorum, Barbarorum, ignorantium quod aliqua hominibus à Deo prohibita sint, vel præcepta, sicut & libertinorum, exccatorum, & obduratorum, de lege Dei nihil omnino cogitantium, sed de sola satisfactione passionum concupiscentiarumque suarum (eorum maxime, in quibus impiorum, Epicureorum, vel Atheorum sermones aded prævaluerunt, sensumque omnem religionis aded extinxerunt, ut vel credant Deum non esse, vel ipsi de hominibus curam non esse; & si quando aliter senserint, vel cogitarent, sensum illum, seu cogitationem, sicut & cogitationem actualem obligationis ad inquirendam veritatem hinc & nunc nullam habent) per doctrinam illam excusabuntur à formali & mortali offensa Dei, eruntque ad summum peccata philosophica, non theologica. Quod horrorem piis incutit auribus.

Quintum ejusdem dogmatis principium tradiderunt Martinonus & Rhodius, quod utique in peccato actuali duo sunt, primò quod sit malum morale; contrarium rationi, & quod sit transgressio divinæ legis, cognitæ ut talis, quodque duæ illæ rationes possint ab invicem separari, unaque sine altera esse. Ita Martinonus disp. 15. de pecc. sect. 11. n. 102.

Vvvv 2

Multis enim (inquit) peccando contra rationem, non cogitant semper de lege divina, neque de Deo. Et n. 115. Contrarietas ad legem Dei, conceptam ut Dei, non est de essentia & ratione omnis peccati, atque etiam dari potest peccatum (contra rationem utique, seu conscientiam) cum advertentia invincibili ad legem Dei, conceptam ut Dei. Neque duae ille rationes (ait sect. 12. n. 117.) contrarietas scilicet ad rectam rationem, & contrarietas ad legem Dei, sunt adeo connexae, ut concepta una concipiatur necessario altera. Similiter Rhodius disp. 1. de pecc. q. 1. sect. 1. in peccato actuali duo reperuntur, primum quod sit malum morale, quia est recessus à regula. Secundò, quod sit aversio à Deo, & vera ejus offensa. *Qua duae rationes distincta sunt: cum una sit altera prior, & illam fundet, possintque invicem separari. Priorem illam peccati rationem agnoverunt Ethnici omnes; posteriorem autem Theologia sola docet.* Hinc verò peccatum philosophicum sponte fluere, nemo est qui non videt. Et hinc illud laudati Authores intulerunt.

77 *Ista sunt ergo principia, ex quibus derivatum est Divionense de peccato philosophico dogma damnatum. Quod propter horrenda consecraria inde pullulantia anno 1689. & 1690. quinque denuntiationibus S. Pontifici, Episcopis, Principibus & Magistratibus solemniter denuntiatum, toti orbi tantum incussit horrorem, ut illud Alexander VIII. per decretum editum 24. Augusti 1690. Vaticani fulmine percussisset, ut sequitur: Sanctissimus D. N. Alexander Papa VIII. non sine magno animi sui more audiret duas Theses, seu propositiones, unam denuò, & in majorem animarum perniciem suscitari, alteram de novo erumpere. Et cum sui Pastoralis officii munus sit, oves sibi creditas à noxiis pascuis avertere, & ad salutaria semper dirigere, dictarum Thesium seu propositionum examen pluribus in S. Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis DD. Cardinalibus... sedulo commisit... Quarum Thesium secunda est tenoris sequentis: Peccatum philosophicum, seu morale, est actus humanus disconveniens naturae rationali, & rectae rationi. Theologicum verò, & mortale, est transgressio libera divinae legis. Philosophicum, quantumvis grave, in illo qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum; sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale, dissolvens amicitiam Dei, neque aeternam poenam dignum.*

Quibus peractis, sanctissimus, omnibus plene & mature consideratis... secundam Thesim, seu propositionem, declaravit scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam, & erroneam, & uti talem damnandam & prohibendam esse, sicut damnat & prohibet, &c. Eandem Jesuitae Parisienses in prima epistola sua, (sex ante mensibus) declaraverant se detestari, velut hereticam, & velut execrandam impietatem.

CAPUT IX.

Artes, subterfugia, equivocationes, cavillationes, quibus damnati dogmatis invidiam declinare conati sunt Molino-Philosophista.

78 **T**Am horrenda sunt, quae ex damnato Philosophismo Denuntiator illius derivavit esse consecraria, manifestèque demonstravit inde esse Philosophismum, sed & principia omnia ipsius, à quocumque sincero veritatis amatore, cordatoque Theologo, damnari simul & abjurari, in testimonium sinceri sui in veritatem amoris. Verùm puduit nonnullos Philosophistas juniores testimonium istud veritati reddere, Christianaèque humilitate fateri, se, vel suos, in tradendo Philosophismo, principiique illius, humanum aliquid passos. Quò ergo se vertentur? Posteaquam animadverterunt Philosophismum suum ab Alexandro VIII. damnatum, totique Orbi Christiano invisum; ad declinandam ipsius invidiam, negare ceperunt, Philosophismum à se unquam, vel ab ullo è Societate traditum fuisse, ante Divionensem Thesim. Imò negare ausi sunt, à se, vel suis, tradita principia, ex quibus deducitur. Verùm ipsum Philosophismum, & principia ipsius ab ipsis tradita fuisse, compertum est ex dictis capite præcedenti. Deinde ad hypothesim metaphysicam confugientes, dixerunt, Philosophismum à suis traditum non fuisse, ut veritatem practicè possibilem, sed ut hypothesim metaphysicam. Sed & hujus oppositum evidenter demonstratum est n. 61. 64. 65. 67. 74. 75.

79 **P**ostremò verterunt se ad equivocationes, cavillationes & subterfugia, per quae in speciem à damnato Philosophismo recedentes, in eo reipsa persistenterunt. Quod ideò demonstrandum suscipimus, ut à cavillationibus illis impo- 80
sterùm abstinentes, tandem aliquando Philosophismum reverà detestentur. Prima equivocatio fuit, dicere, quòd ad formale peccatum advertentiam malitiæ non requirerent actualem, sed virtuales tantum & interpretativam. Verùm in requirenda actuali reipsa adhuc persistunt, dum ad virtuales advertentiam requirunt actualem scrupulum, dubium vel suspensionem de malitia, vel obligatione inquirendi de illa; inculpatamque & à culpa excusantem putant inadvertentiam, incogitantiam & inconsiderationem, quando nullus scrupulus, dubium, vel suspicio actualis de illa occurrit. Hoc ipso namque conveniunt cum Valquez, aliisque n. 10. relatis, formalem actualemque malitiæ considerationem sic requirentibus, ut contenti sint ejusmodi scrupulo, dubio, vel suspensione, uti vidimus ibidem.

81 **S**ecunda equivocatio fuit circa voces peccatum formale, offensa Dei, &c. In Thesi namque Lovanienti 17. Julii 1690. ut immunes vi-